

Vasile Ernu

Sălbaticii copii dingo

Cartea adolescenței

Ediția a II-a

Cu ilustrații de Roman Tolici

**POLIROM
2021**

Cartea a treia

Iarna

Triburi: între bandă și <i>tusovka</i>	177
Oameni obișnuiți, locuri obișnuite: abandon, <i>pofig</i> și zenmarxism.....	193
Istoria materiei sau în căutarea fericirii.....	217
ASSA despărțirilor, <i>Curierul</i> viselor pierdute, <i>Micuța Vera</i> și <i>Călăuza</i> spre nicăieri.....	235
<i>Afgan</i> – Gruz 200 sau sfârșitul tragic al contractului social.....	253

Cartea a patra

Primăvara

Școala nr. 32 – linia frontului sau cum am descoperit literatura rusă.....	273
Johnny. „Amicii mei prin viață merg în marș forțat“. Schimbarea numelui.....	291
Copii și părinți. Școala nr. 1	309
Între Moldova și Fulgușor, cafenelele rezistenței	323
Ж. Cum am aflat că vorbesc limba română. Primul arest. <i>Poemă finală</i>	343
Sfârșitul începutului. „O, vino odată, măreț viitor“. În zbor spre visul de nicăieri	359
<i>Mulțumiri</i>	369

Cuprins

Precizări.....7

Prima carte

Vara

Începuturi. Plecarea. Îngerul mahmur mă vizitează în vis	13
Am șaisprezece ani	25
Spre Crimeea, spre Crimeea!	35
„Mare, mare – lume fără margini“	49
<i>Kapelnița, Меланколие</i> și tristețea animalelor domestice.....	71

Cartea a doua

Toamna

La <i>ucilișce</i> sau cum am devenit muncitor la uzina de frigidere	91
Copiii cartierului Ciocana și regina <i>gopnicilor</i>	109
La videosalon cu Sonia	125
Melancolia industrială – sărut pe ruine	139
Fiara adormită din noi. <i>Gopnik</i> și <i>storoj</i> – neînfricații copii dingo.....	155

În anii '80 acești copii erau groaza centrului și a lumii bune. Îi vedeai de la o poștă: rași în cap sau tunși foarte scurt, cu haine sport și adidași. Mai purtau geci de piele sau fiș. Hainele erau largi, comode, dar arătau ciudat pe ei. Se tatuau devreme. Nu purtau niciodată haine scumpe, chiar dacă în epoca noastră începuse obsesia hainelor de firmă, străine. Mergeau și cele contrafăcute. Purtau și șapcă. Acestea erau uniformele lor. Aveau mereu o țigară în colțul gurii, despicau semințe și deseori țineau în mână o sticlă sau o armă discretă.

Fetele din tribul lor – erau un adevărat trib urban – erau mai viu colorate; și în cazul lor hainele sport erau la mare căutare, însă de o altă manieră. Până la talie erau îmbrăcate sport, mai jos – sexy strident. Se rujau, se fardau și își decolorau foarte tare părul. Își dezgoleau agresiv anumite părți ale corpului, parcă în semn de protest. Aveau o obsesie a vulgarului, sau cel puțin așa li se părea celor din centru, care în acel cenușiu asexuat industrial se transforma într-o armă. Era alt tip de violență, pe care doar periferia săracă și abandonată o putea manifesta. Din lipsă de alte instrumente, acestea erau armele lor. Era forma lor de luptă. Violența lor era însă predominant vizuală, psihică și verbală.

Gopnicii nu mergeau niciodată ținându-se romantic de mână, ci întotdeauna agresiv, îmbrățișați, sărutându-se demonstrativ. Fetele *gopnik*, aparent fragile și neputincioase alături de băieții cu care umblau, aveau o putere psihologică și de dominație incredibilă. Despre asta e nevoie de o poveste aparte.

Vorbeau puțin, dar direct. În fraze scurte ca niște rafale de kalașnikov. Înjurăturile curgeau; erau marca verbală a diferenței și a violenței. Dacă nu le știai jargonul, erai terminat. Dacă-i priveai în ochi fără să fii din același grup, erai terminat. Prin toți porii, prin fiecare sunet se simțea presiunea violenței. Oare ce-i făcea să fie atât de violenți?

Da, erau foarte violenți, mai ales cu cei care nu trăiau în cartierele lor sau în apropierea lor. Erau la polul opus celor

din centru, romantici, boemi, stabili și sătui. *Gopnicii* de obicei se legau de cei din centru, de cei pe care-i vedeau diferiți, ca pe o altă clasă socială. Doar pe acești „străini“ de ei îi jefuiau. Le luau banii, hainele, bijuteriile. Și deseori îi băteau. Era felul lor de revoltă socială și de afirmare a statutului social diferit. Un soi de luptă pentru echitate și dreptate socială. Un fel de revoltă internă față de nedreptatea care li se făcea.

Cei din centru îi disprețuiau profund și, când îi numeau *gopnici*, subînțelegeau ceva urât, declasat. Mai târziu aveau să le zică *savok*, un joc de cuvinte care asociază „sovietic“ cu „făraș“: oameni-gunoi. Ei însă se autodefineau ca „băieți reali“ și „băieți corecți“. Pe cei din centru îi priveau la rîndul lor cu mult dispreț. Față de ei nu puteau arăta respect, ci doar violență. Acestea erau formele de relaționare între cele două grupuri.

Gopnicii urau tot ce însemna cultura centrală atunci: rock, punk, jazz, păr lung, viniluri, cărți, haine pretențioase, stilate. Toate acestea erau cultura „burgheziei centrale“ pe care o urau. Da, rockerii din Est erau tineri cu studii superioare, liberali, culți, cu părinți în funcții, cu apartamente în cartierele mai răsărite sau centrale. Copii din școlile bune care-și permiteau să dea bani grei pentru gusturi fine, aparent interzise. Nu vedeai rockeri și punkeri în ghetourile muncitorești. Le-ar fi zburat freza automat. Astea erau mărci ale „burgheziei sovietice“ de centru, ale copiilor acesteia.

Întîi au fost *stileaga*, copiii stilați ai anilor '60 care imitau Occidentul, sfidînd direct și agresiv gusturile „poporului“ – se năștea astfel noua „burghezie sovietică“. Mare parte erau copiii clasei de mijloc sovietice. După aceea au venit *beat* și *generația sputnik* – pierderea treptată a credinței în viitor. Apoi *generația urengoi* – anii '70, cei care au început să sape după petrol, să revină la cultura rurală, la valorile tradiționale, la icoane și mistică, la acumularea de confort; burghezia a revenit la melancolie și comoditate. Viitorul a dispărut, credința a murit: totul era aici. Cosmosul a fost

abandonat pentru humus, pentru grund. Generația sputnik a aterizat intrând profund în pământ și minereu.

Copiii lor, ai micii burghezii sovietice, aveau să fie generația abandonată, aveau să fugă spre o nouă alternativă: retragerea în subsoluri. *Gopnicii* aveau să fie cei de la periferie și de la suprafață. Contracultura era de centru și de subsol.

Gopnicii erau regii străzii în ghetourile muncitorești: stăteau mereu așezați pe un tron invizibil, în faimoasa poziție de vultur. O poziție împrumutată de la pușcăriași, idolii lor. Însă în pușcărie era o poziție de umilință, de supunere, iar aici o poziție de frondă, de autoidentificare. Poziția „pe vine“ era poziția lor pașnică, poziția lor „iconică“ – un fel de protest pașnic. Era felul lor de a arăta lumii că își fac nevoile pe toți și în toate. Asta era poziția statică *gop*.

Cultura pușcăriașilor și a bandiților era pentru ei un soi de îndrumar. Pușcăriașii erau *stalkerii*, călăuzele lor în viață, de la craniul ras până la limbaj, maniere, stilistica discursului și gesturi, care aveau o funcție esențială. *Gopnicii* erau în esență niște elevi exemplari ai pușcăriașilor. *Ne veri, ne boisea, ne prosî* – Nu te încrede în nimeni, nu avea frică de nimeni, nu cere nimănui nimic. Crezul criminalilor din țara sovietelor era împărtășit și de *gopnici*.

Știți care erau întrebările și dilemele din anii de la finalul comunismului? Adidas sau Nike, Adidas sau Puma? Pepsi sau Coca-Cola? Bruce Lee sau Chuck Norris? Da, da, da. Nu ne interesa cum va arăta viitorul nostru, mai la stînga sau mai la dreapta, mai liberal sau mai social-democrat. Oooo, nu.

Estul anilor '80 era avangarda, era salvarea. Noi am înțeles că nu există alternativă. Noi trăiam în viitor cu un avans față de Vest. Vestul voia să trădeze. Estul a venit la timp ca să-i salveze pe toți, ca o infuzie de sânge proaspăt. Lăsați discuțiile despre alternative, le-am spus noi. Există o singură alternativă: Adidas sau Nike? Pepsi sau Coca-Cola? Clar?

Această diversitate nebună a venit peste noi. Și am purtat Adidas ca pe o uniformă, am băut Pepsi ca pe singurul elixir al vieții. Adidas sau Nike. Noi am ales Adidas. În

România era doar Adidas; toți credeau că e un substantiv comun. Adidas a devenit uniforma minții noastre. Adidas a învins pentru totdeauna.

Eu trebuia să trăiesc cu ambele grupuri: jumătate de zi cu unii, jumătate de zi cu ceilalți. Ei se întâlneau doar accidental. Eu însă mă vedeam zilnic cu toți. Iubeam ambele grupuri, aveam prieteni și prietene și într-unul, și în celălalt. Aveam sufletul rupt în două: jumătate *gopnik* de Ciocana, jumătate boem romantic, artistic și intelectual de centru.

În anii perestroikăi, *gopnicii* s-au dat puțin la fund. Perestroika a însemnat revanșa centrului față de periferie. Vocile importante erau ale celor de la centru, aparent marginalizați. Vocile privilegiaților din rîndul doi. Ei aveau cerințe pe care *gopnicii* nu le înțelegeau. Mai mult, urau și pedepseau tot ce era străin. Gusturile elitiste cu tentă occidentală erau profund disprețuite de *gopnicii* anilor '80: ei urau muzica, gusturile, estetica, comportamentul și politica celor de la centru. Nu înțelegeau și nu doreau să înțeleagă acel tip de discurs. Pentru el aveau un singur tip de răspuns: pumnul.

Au coborât timp de câțiva ani undeva în adîncuri și au așteptat să le vină timpul, să le vină rîndul pentru revanșă. Au coborât în subsolurile blocurilor și au investit în corp și în pregătire de luptă. Ei interpretau lumea foarte simplu: puterea înseamnă mușchi, arme și luptă. Nu aveau alte instrumente, alte instituții decât instituția pumnului și a glonțelului.

Cînd s-a instaurat haosul liberalizării (epoca Elțin), acești „copii dingo“ au ieșit din sălile de sport și din subsolurile blocurilor. Și-au pus costume sportive noi, descheiate ca să li se vadă corpul și tatuajele, și-au îmbrățișat demonstrativ fetele violent fardate și dezgolite, au pus mîna pe pistoale și cuțite și au venit în centrul orașului, urmîndu-și șefii și idoli copilariei: bandiții. Dar nu au venit ca să facă o demonstrație de modă, ci ca să-și impună propria regulă:

violența în forma ei pură. Aici însă povestea se complică puțin, căci ei au fost mai degrabă carnea de tun a celor care au pus mîna pe averea statului. Au fost soldații din prima linie, sacrificați. Însă au rupt tot: timpul lor sosise. Eroicii ani '90 au fost epoca *gopnicilor* transformați în bandiți. A fost revanșa lor, revanșa periferiei față de centru. Și au vorbit pe limba lor, limba violenței, singura pe care o știau.

Puțină lume înțelege că în spatele acestei violențe se ascundea multă suferință și sensibilitate. Eu i-am cunoscut bine: ei nu-și puteau permite să iubească și să fie buni pe față. Se ascundeau sub violența fizică, gloanțe, ruj și costume sportive. Atît de sensibili și fragili erau, încît aveau nevoie de ceva foarte violent pentru a se proteja și a se ascunde. Ca om care le-a văzut sufletul, pot depune mărturie. Cu cît neputința lor era mai mare, cu atît violența lor creștea.

După o vreme, aproape toți am uitat de existența lor. Pînă cînd copiii de bani gata, îmburgheziți la centru, au descoperit prin dulapuri hainele ponosite ale foștilor *gopnici*. Doar că nu le-au îmbrăcat, ci au comandat altele noi, de firmă, asemănătoare. Și acum au transformat totul într-o mare modă.

În cîtiva ani aveau să dispară. Lumea care a venit a fost mai violentă cu ei decît au fost ei cu lumea pe care o așteptau. Noua lume i-a strivit, i-a dizolvat și din ei nu a rămas decît un stil speculat azi de marketing, al tinerilor hipsteri. Din spiritul *gopnik* a rămas doar stilul vestimentar scump, cool, sclipicios, care nu mai are nimic din ceea ce a fost el la început: violența pură a unui grup social declasat. Moda *gop* a inventat ceva radical opus spiritului lor. Violența care le marca limbajul și atitudinea a devenit doar o banală formă de marketing stilistic. O violență comercială moale, dulce, plăcută. Ca o otravă care omoară prin plăcere și plictis.

Dar eu nu i-am uitat pe prietenii mei *gopnici* pentru că i-am iubit, pentru că am iubit-o în secret pe Sonia – regina *gopnicilor* din cartierul proletar, fata care avea să devină legenda cartierului Ciocana în anii '80.

În anii '80 la Chișinău erau patru categorii de școli, fiecare cu specificul ei. Această împărțire pe categorii îmi aparține. Avantajul meu: am trecut prin toate. Vorbesc despre școli generale, nu despre universități.

Bun. Avem după cum urmează. Erau școlile generale, care se împărțeau în *elitnîe*, cum era pentru moldoveni Școala nr. 1, și restul. Școala nr. 1 era școala cu cel mai mare prestigiu în rîndul moldovenilor din Chișinău. Rușii aveau o școală echivalentă în centru. Erau grupuri separate, nu mergeau pe același palier. Universitatea, la rîndul ei, se împărțea în grupe de limbă rusă și moldovenească. Concurența directă apărea în altă zonă. Există o temă foarte sensibilă: prestigiul limbii. Dar asta e o discuție ceva mai complicată și lungă. Elita rusească și cea moldovenească din Chișinău își trimiteau copiii la două școli: două moldovenești și două rusești. Am amintit Școala nr. 1, nu le numesc și pe celelalte.

Ce urma? Aveam școlile „medii“ de cartier, unele mai bune, altele mai slabe. Variaua, dar nu atît de mult. Și nici între elită și medie nu era o diferență prea mare. Diferențierile aici erau date de altceva. Nu de bani, ci de poziție și prestigiu. Banii nu se vedeau prea mult, erau camuflați. Da, în comunism existau „lupta de clasă“ și stratificări clare, dar nu se pot compara cu abisul de astăzi. Diferențele de clasă erau mici și nu duceau la conflicte atît de dure ca în prezent. Adică de multe ori banii, de exemplu, nu permiteau o relație violentă de putere, ca acum. Sistemul era construit altfel. Poziția în ierarhia socială, dată de funcție și job, permitea însă multe. Acolo era sursa puterii.

Școlile moldovenești și cele rusești funcționau în mare după același model.

Și firește, existau școlile proaste, unde erau „băieții răi“. Nu se poate fără. Fără fete și băieți „răi“ cei „buni“ nu ar face două copeici.